

# Uloga pomoćnika u dječjim vrtićima u radu s djecom s teškoćama u razvoju

---

Falčević, Ivona

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:987179>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-10**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)



**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU**  
**UČITELJSKI FAKULTET**  
**ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

**Ivona Falčević**

**ULOGA POMOĆNIKA U DJEČJIM VRTIĆIMA U RADU S DJECOM S  
TEŠKOĆAMA U RAZVOJU**

**Završni rad**

**Zagreb, rujan 2023.**

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU**  
**UČITELJSKI FAKULTET**  
**ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

**Ivona Falčević**

**ULOGA POMOĆNIKA U DJEČJIM VRTIĆIMA U RADU S DJECOM S  
TEŠKOĆAMA U RAZVOJU**

**Završni rad**

**Mentorica rada:**

**Izv.prof.dr.sc. Jasna Kudek Mirošević**

**Zagreb, rujan 2023.**

## SADRŽAJ

Sažetak

Summary

1. UVOD .....	1
2. INKLUZIJA U PREDŠKOLSKOM ODGOJNO-OBRAZOVNOM SUSTAVU ...	2
2.1. Odgojno-obrazovna inkluzija djece s teškoćama .....	3
2.2. Djeca s teškoćama u razvoju i njihova socijalizacija .....	4
2.3. Definiranje pojma djece s teškoćama u razvoju i djece s posebnim potrebama. .....	5
3. POMOĆNICI U DJEČJIM VRTIĆIMA .....	6
3.1. Uloga pomoćnika u dječjim vrtićima .....	7
3.2. Treći odgojitelj u odgojno-obrazovnoj skupini .....	10
3.3. Suradnja roditelja djece s teškoćama i odgojitelja .....	10
3.4. Suradnja pomoćnika i odgojitelja .....	12
3.5. Suradnja pomoćnika i roditelja djece s teškoćama u razvoju .....	12
3.6. Suradnja pomoćnika i dječjeg vrtića .....	12
4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA .....	13
4.1. Cilj .....	13
4.2. Metoda istraživanja.....	13
4.2.1. Sudionici istraživanja .....	14
4.3. Instrument i postupak istraživanja .....	15
5. REZULTATI I RASPRAVA.....	15
6. ZAKLJUČAK.....	26
LITERATURA.....	27

## Sažetak

Odgojno-obrazovna inkluzija djece s teškoćama u razvoju zahtijeva planiranje, vrijeme i educiranje stručnjaka. Danas je sve više djece s teškoćama u razvoju uključeno u redovne grupe predškolskih ustanova sa svojim vršnjacima, a kako bi im se omogućila podrška koja je prikladna te ostvario njihov pun potencijal, uključuju se pomoćnici. Pomoćnici, kao djelatnici ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, pružaju podršku koja se odnosi na djetetovu socijalizaciju s vršnjacima te odgojiteljima, postizanje samostalnosti u svakodnevnim aktivnostima te pomoć pri osnovnim odgojno-obrazovnim potrebama. Osim navedenog, pomoćnici surađuju s ostalim djelatnicima vrtićima, odnosno odgojiteljima te stručnim suradnicima, ali i roditeljima djece s teškoćama u razvoju razmjenjujući informacije koje su potrebne kako bi se ostvario napredak djeteta. Ovaj rad ima za cilj analizirati i ispitati ulogu pomoćnika u dječjim vrtićima u radu s djecom s teškoćama u razvoju. Istraživanje je provedeno u obliku *on-line* upitnika na temu „Uloga pomoćnika u dječjim vrtićima u radu s djecom s teškoćama u razvoju“, a bilo je namijenjeno odgojiteljima djece rane i predškolske dobi s različitim razinom iskustva u predškolskom sustavu odgoja i obrazovanja. Prema rezultatima istraživanja sudionici smatraju kako je pomoćnik bitan djetetu s teškoćama u razvoju te kako ima velik doprinos pri praćenju napretka djeteta i kreiranju ciljeva koje dijete može ostvariti, ali i kako bi svako dijete s teškoćama u razvoju trebalo imati svog pomoćnika. Isto tako, sudionici smatraju i slažu se kako bi pomoćnik trebao biti iz odgojiteljske prakse, odnosno kako poslove pomoćnika ne može obavljati svatko te kako je važna edukacija pomoćnika za njegov daljnji rad.

Ključne riječi: djeca s teškoćama u razvoju, odgojitelji, odgojno-obrazovna inkluzija, uloga pomoćnika

## **Summary**

The educational inclusion of children with developmental disabilities requires planning, time and educating experts. Today, more and more children with developmental disabilities are included in regular groups of preschool institutions with their peers, and in order to provide them with appropriate support and realize their full potential, assistants are included. Assistants, as employees of an institution for early and preschool upbringing and education, provide support related to the child's socialization with peers and teachers, achieving independence in daily activities and help with basic educational needs. In addition to the above, the assistants cooperate with other employees of kindergartens, that is, educators and professional associates, but also with parents of children with developmental difficulties, exchanging information that is necessary to achieve the child's progress. This work aims to analyze and examine the role of assistants in kindergartens in working with children with developmental disabilities. The research was conducted in the form of an online questionnaire on the topic "The role of assistants in kindergartens in working with children with developmental disabilities", and it was intended for educators of early and preschool children with different levels of experience in the preschool education system. According to the results of the research, the participants believe that an assistant is important for a child with developmental disabilities and that it has a great contribution in monitoring the child's progress and creating goals that the child can achieve, but also that every child with developmental disabilities should have their own assistant. In the same way, the participants believe and agree that the assistant should be from educational practice, that is, that not everyone can perform the work of an assistant and that the education of the assistant is important for his further work.

Keywords: children with developmental disabilities, educational inclusion, educators, the role of assistants

## 1. UVOD

U svrhu pisanja ovog završnog rada provedeno je istraživanje na temu uloga pomoćnika u dječjim vrtićima u radu s djecom s teškoćama u razvoju. Rad je baziran na istraživanju i ispitivanju provedenom u obliku upitnika. Govorit će se o pojmovima odgojno-obrazovne inkluzije i integracije te razlici između ta dva pojma koji se smatraju sinonimima, a zapravo nisu. Odgojno-obrazovna inkluzija naglašava dječja prava, a integracija potrebe djece s teškoćama. Socijalizacija djece s teškoćama u razvoju unutar predškolskih ustanova također je vrlo bitna. Djeca s teškoćama u razvoju vrlo su rijetko u interakciji s ostalom djecom u vrtiću, stoga je potrebno što više zajedničkih aktivnosti kako bi se razvila ta interakcija. Kada govorimo o djeci s teškoćama u razvoju, tu mislimo na djecu sa smanjenim intelektualnim sposobnostima, slabijim motoričkim sposobnostima, djecu s poremećajima iz spektra autizma, slijepu ili slabovidnu, gluhu ili nagluhu. U radu s takvom djecom veliku, a možda i ključnu ulogu ima pomoćnik. To je ujedno i ono o čemu ovaj rad govori. Uloga pomoćnika je poticanje socijalizacije i interakcije između djeteta s teškoćama u razvoju i ostatka skupine, pomoć u obavljanju higijenskih potreba, pomoć kod uzimanja hrane i pića, pomoć u obavljanju svakodnevnih zadataka koji su stavljeni pred dijete, ali nikako rješavanje istih umjesto djeteta, već samo pomoć i usmjeravanje djeteta prema rješenju. Također, osim pomoći djetetu s teškoćama u razvoju, jako je bitna i suradnja pomoćnika s odgojiteljem te pomoćnika s roditeljima djeteta. Odgojitelj bi morao dati pomoćniku informacije o tome što se od njega očekuje te što radi dobro ili što radi loše kako bi to popravio. Od roditelja se očekuje da pomoćniku da sve osnovne informacije o djetetu s teškoćama u razvoju kako bi pomoćnikova suradnja s djetetom, a i sama pomoć bila što bolja i kvalitetnija. Na kraju ovog rada su rezultati ispitivanja tj. upitnika koji je proveden među odgojiteljima te neka njihova razmišljanja o pomoćnicima te njihovoj ulozi.

## 2. INKLUZIJA U PREDŠKOLSKOM ODGOJNO-OBRAZOVNOM SUSTAVU

Odgojno-obrazovna inkluzija i integracija smatraju se sinonimima, no zapravo to nisu. Odgojno-obrazovna inkluzija naglašava dječja prava, a integracija potrebe djece s teškoćama. U integraciji je naglasak na procesu i jednak je odnos prema svoj djeci. Kod odgojno-obrazovne inkluzije naglasak se stavlja na rezultate i njome svako dijete dobiva podršku koja je potrebna da bi moglo razviti svoje potencijale. Odgojno-obrazovna inkluzija uvažava različitosti svakog pojedinca, ne podrazumijeva izjednačenje svih ljudi. Njena vrijednost upravo je u tome jer kroz razvoj tolerancije prema razlikama pojedinca te potrebama omogućuje širenje iskustava i spoznaja. Također, odgojno-obrazovna inkluzija omogućuje odlučivanje o vlastitom životu svakom pojedincu, a samim time i preuzimanje odgovornosti. Osim toga, naglašava kako je različitost u potrebama, sposobnostima i snazi poželjna te prirodna. Kako bi došlo do ostvarenja odgojno-obrazovne inkluzije, potrebno je ostvariti osjetljivost kako bi se mogle zadovoljiti različite individualne potrebe (Zrilić i Brzoja, 2013).

Batur i Glavaš (2021) pojam odgojno-obrazovne inkluzije definiraju kao osiguravanje mogućnosti za učenje unatoč posebnostima djece te osiguravanje podrške koja je primjerena za razvoj i stjecanje kompetencija u okviru redovitog odgoja i obrazovanja. U inkluzivnom odgojno-obrazovnom procesu individualizacija se smatra vrlo pedagoškom. Individualizacija podrazumijeva uvažavanje individualnih potreba koje su različite kod sve djece bez obzira na teškoću u razvoju. Svi pojedinci, odnosno sva djeca i učenici imaju posebne potrebe te ih je u procesu inkluzivnog odgoja i obrazovanja potrebno uvažavati.

Prema Cerić (2008) odgojno-obrazovna inkluzija, u širem smislu, podrazumijeva odnose između pojedinca i društva te obratno, a sama definicija odnosi se na proces kojim se osigurava da svaki član društva ili pojedinac bez obzira na njegove mogućnosti, okolnosti u životu te iskustva može ostvariti svoje potencijale.

Sindik (2013) inkluziju u užem smislu, u kontekstu odgoja i obrazovanja, promatra kao obrazovnu inkluziju. Odgojno-obrazovna inkluzija je praksa koja omogućuje da djeca s teškoćama sudjeluju u svim aspektima programa dječjeg vrtića s ostalom djecom pa se, na temelju toga, inkluzivno obrazovanje shvaća kao obrazovanje koje zbog svog obrazovnog okruženja može odgovoriti na potrebe sve



djece neovisno o njihovim razlikama. Predškolski sustav početak je cjelokupnog odgojno-obrazovnog sustava u Hrvatskoj, a zbog fleksibilnosti programa i ustroja rada ima najveću otvorenost u ostvarivanju inkluzije.

### *2.1. Odgojno-obrazovna inkluzija djece s teškoćama*

Cilj odgojno-obrazovne inkluzije je smanjenje svih vrsta i oblika isključenja kako bi se stvorili uvjeti u kojima će se djeca osjećati prihvaćenima. Također, važno je poticanje dječje samostalnosti te suradničkih i prijateljskih odnosa s ostalom djecom i odraslima. Nov odnos prema različitostima u kojem se naglašavaju različite mogućnosti, temelj su odgojno-obrazovne inkluzije. Kako bi se navedeno ostvarilo, važna je praksa koja je usmjerena na dijete i pruža mu mogućnost izbora te potiče kritično mišljenje i aktivno učenje. Primjerenim aktivnostima, koje djeci omogućuju sudjelovanje u procesu učenja, razvijaju se sposobnosti. Djeca u ustanovama ranog i predškolskog obrazovanja vrlo su različita i raznolika pa je zbog toga potreban individualiziran pristup u učenju i poučavanju. Prostor i okruženje koje uvažava dječje potrebe pogodni su za razvijanje sposobnosti svakog pojedinog djeteta, ali i za poticanje aktivnog učenja djece. U provedbi inkluzivne odgojno-obrazovne prakse, važan je takav pristup. Sva djeca zaslužuju priliku za igru i učenje u sredini koja je bogata pod vodstvom odraslih. Individualiziran pristup temelji se na zahtjevu da svako dijete može ostvariti uspjehe i uspjeti kad se s njime postupa u skladu s njegovim mogućnostima. Odgojitelji imaju odgovornost u primjeni i planiranju strategija podrške koje su učinkovite u odgojno-obrazovnom procesu. Osmišljavanje didaktičko-metodičkog procesa učenja i poučavanja djece s teškoćama u razvoju odnosi se na stvaranje inkluzivnog ozračja, planiranje i vrednovanje rada. Sve navedeno pridonosi razvoju inkluzivne prakse te stvaranju inkluzivne kulture odgojno-obrazovne ustanove u kojoj su prihvaćene različitosti. Poučavanje djece o različitostima, razvijanje dječje empatije i osjetljivosti za osobe koje su drugačije od njih samih, poticanje i poboljšanje socijalnih interakcija, osiguravanje stručnjaka u sustavu odgoja i obrazovanja kako bi se riješili problemi, timski rad, suradnja s roditeljima i poticanje njihovog samopouzdanja o prihvaćenosti i mogućem uspjehu njihove djece u predškolskom okruženju samo su neke od prednosti inkluzivne prakse. Izrada individualiziranih kurikula i njihova pravilna primjena za svako dijete vrlo je bitna jer odgojitelji u

suradnji s roditeljima i stručnjacima planiraju oblike i metode rada koji su primjereni na individualnoj razini, ali i u svrhu uspješne socijalizacije. Inkluzivna predškolska praksa zbog didaktičko-metodičkog pristupa i planiranja, odgojno-obrazovnih potreba koje su specifične zahtijeva stalnu refleksiju i propitivanja (Kudek Mirošević, Tot i Jurčević Lozančić, 2020).

Prema Bouillet (2019) individualizirani postupci i prilagodba sadržaja mogu obuhvaćati jedno, više pa čak i sva kurikulska područja. Postupci i sadržaji trebali bi biti izrađeni u obliku pisanog dokumenta, a radi se o individualiziranom planu potpore kojeg izrađuju odgojno-obrazovni djelatnici surađujući sa stručnim suradnicima u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Sadržaj dokumenta se prema zakonu daje na uvid roditelju/skrbniku djeteta. Inkluzivna odgojno-obrazovna praksa smatra kako bi se roditelji trebali uključiti u proces izrade individualiziranog plana potpore.

## *2.2. Djeca s teškoćama u razvoju i njihova socijalizacija*

Motivacija za socijalnim interakcijama i razvojne specifičnosti djece s teškoćama u razvoju preduvjeti su za razvoj socijalne afirmacije. Zbog navedenog potrebno je procijeniti djetetov razvojni potencijal koji se odnosi na osobne karakteristike, sklonosti te životne situacije. Osobne karakteristike, socijalne vještine koje dijete posjeduje, ranije društveno iskustvo uvjet su za motivaciju za socijalnim interakcijama. Motivacija za društvenim odnosima može biti narušena ukoliko je ranije iskustvo bilo negativno (Mikas i Roudi, 2012).

Socijalizacija djece s teškoćama u razvoju unutar predškolskih ustanova, tj. vrtića vrlo je složen razvojni zadatak koji je stavljen ispred djelatnika ustanove, odnosno odgojitelje i stručne suradnike. Razvoj vršnjačkih odnosa jedan je od najvažnijih elemenata djetetove emocionalne zrelosti i socijalizacije. Upravo zbog toga programi kojima je cilj poticanje razvoja socijalne kompetencije imaju razvojnu važnost i vrlo bitno mjesto unutar planiranih aktivnosti. Činjenica je da su djeca s posebnim potrebama vrlo rijetko u interakcijama s ostalom djecom koja pohađaju skupinu, gledajući djecu bez razvojnih poteškoća. Navedeno dovodi do uvođenja novih i dodatnih pedagoških aktivnosti sa svrhom grupne afirmacije djece s teškoćama u razvoju. Kako bi razvijali socijalne kompetencije djeteta potrebno je stvoriti

zajednicu unutar odgojne skupine, a to bi trebao biti glavni pedagoški cilj. Zajednica kao pojam podrazumijeva skupinu pojedinaca koji rade na poboljšanju svakog svog člana i koji putem skupine pokušavaju ostvariti sve ono što pojedinac ne može samostalno. Kao temelj socijalnog razvoja navodi se socijalna zajednica, njome djeca ostvaruju društveni napredak te socijalno učenje (Mikas i Roudi, 2012).

### *2.3. Definiranje pojma djece s teškoćama u razvoju i djece s posebnim potrebama*

Prema Mikas i Roudi (2012) djeca s teškoćama u razvoju su djeca s posebnim potrebama koje su trajnije. One se odnose na urođena i stečena stanja organizma, a prema svojoj prirodi zahtijevaju poseban stručni pristup zbog mogućnosti izražavanja i razvoja sačuvanih sposobnosti djeteta. Daljnji odgoj i život time može biti još kvalitetniji. Kod djece s teškoćama u razvoju izraženije su razvojne teškoće u usporedbi sa svojim vršnjacima, upravo zato trebaju poseban oblik pedagoške pomoći. „Teškoće u razvoju“ kao pojam opisuju prirodna i stečena oštećenja koja su različitog stupnja, ali i vrste kao na primjer oštećenja vida, sluha, govorne komunikacije, invaliditet, mentalna retardacija, oštećenja mozga koja rezultiraju otežanim kretanjem, oštećenjem živaca i mišića, autizam. Djeca s teškoćama u razvoju pripadaju krugu djece s posebnim potrebama zbog toga što se odgojitelji njima trebaju u potpunosti posvetiti, što uključuje i specifičan način. Pojam „posebna potreba“ odnosi se na potrebe djece s teškoćama u razvoju u kvalitetnom funkcioniranju u svakodnevnim situacijama (odgoj, obrazovanje, zdravstvena skrb, osnovne životne potrebe, proces socijalizacije).

Zrilić (2011) navodi kako skupini djece s teškoćama u razvoju pripadaju djeca sa sniženim intelektualnim sposobnostima, slijepa i slabovidna, autistična, gluha i nagluha, djeca s poremećajima glasa, govora i jezika, s motoričkim poremećajima, kroničnim bolestima, smetnjama u ponašanju, s poremećajem pažnje te djeca sa specifičnim teškoćama učenja. Darovita djeca se ubrajaju u skupinu djece s posebnim potrebama kao i djeca s teškoćama u razvoju.

### 3. POMOĆNICI U DJEČJIM VRTIĆIMA

Djeca s teškoćama u razvoju će uz primjenu individualiziranog plana potpore trebati dodatne oblike potpore u učenju. Oblici dodatne potpore u učenju odnose se na primjenu pomoćne (asistivne) tehnologije, osiguravanje komunikacijske potpore, tj. prevoditelje znakovnog jezika te angažiranje pomoćnika i/ili osobnog pomoćnika. Asistivna tehnologija odnosi se na dio opreme, sustava, proizvod koji se mogu koristiti u originalnom, prilagođenom ili prilagođenom obliku kako bi se mogućnosti i funkcioniranje djece s teškoćama u razvoju ili osoba s invaliditetom održale, povećale (Bouillet, 2019).

Prema Pravilniku o pomoćnicima u nastavi i stručnim komunikacijskim posrednicima (NN 102/2018, 22/2020) pomoćnik je osoba koja pruža podršku djetetu u odgojno-obrazovnom procesu. Podrška se odnosi na pomoć pri zadacima koji se odnose na komunikacijsku, senzornu i motoričku aktivnost djeteta, u kretanju, pri uzimanju hrane i pića, u obavljanju higijenskih potreba, u svakodnevnim odgojno-obrazovnim aktivnostima. Sve navedeno ostvaruje se prema izrađenome programu rada u skladu s utvrđenim funkcionalnim sposobnostima i potrebama svakoga pojedinog djeteta te uputama stručnih suradnika i odgojno-obrazovnih djelatnika. Pomoćnikova pomoć i potpora može se odnositi na jedno ili dvoje djece u odgojno-obrazovnoj grupi, uzevši u obzir individualne potrebe svakog djeteta. Pomoćnik nije nositelj odgojno-obrazovnog procesa te ne smije izrađivati individualizirani plan potpore za dijete. Također, nije zamjena za dodatne odgojno-obrazovne i rehabilitacijske programe koji su namijenjeni djetetu s teškoćama. Osobama koje ne sudjeluju u neposrednom odgoju, obrazovanju i rehabilitaciji djeteta te nisu radnici odgojno-obrazovne ustanove, pomoćnik ne smije, samostalno, davati informacije o djetetu, tj. o njegovom napredovanju.

„Pravo na potporu pomoćnika ostvaruju djeca koja imaju teškoće koje ih sprečavaju u samostalnom funkcioniranju te trebaju stalnu ili povremenu potporu pomoćnika, a imaju:

- veće teškoće u motoričkom funkcioniranju donjih i/ili gornjih ekstremiteta,
- veće teškoće u komunikaciji i socijalnim interakcijama te senzornoj integraciji, a povezane su s poremećajima iz autističnoga spektra,

- veće teškoće u intelektualnom funkcioniranju udružene s drugim utjecajnim teškoćama,
- veće teškoće proizašle oštećenjem vida,
- veće teškoće koje se manifestiraju u ponašanju tako da ih ometaju u funkcioniranju i ugrožavaju njihovu fizičku sigurnost i/ili fizičku sigurnost druge djece
- teškoće u funkcioniranju proizašle iz više vrsta teškoća u psihofizičkom razvoju u skladu s odredbama članka 2. stavak 6. ovoga Pravilnika“ (Pravilnik o pomoćnicima u nastavi i stručnim komunikacijskim posrednicima, NN 102/2018, 22/2020).

### *3.1. Uloga pomoćnika u dječjim vrtićima*

Puškarčić (bez dat.) navodi kako pomoćnik pomaže djetetu s teškoćama u razvoju na način da dijete potiče na sudjelovanje u odgojno-obrazovnim procesima i socijalizaciji u ustanovi za predškolski odgoj i obrazovanje. Također pomoćnik usmjerava dijete te potiče njegovu pažnju i koncentraciju na zadani sadržaj, a prema potrebi dodatno mu pojašnjava sadržaj prema njegovim individualnim potrebama. Pomoćnik ne treba raditi umjesto djeteta, odnosno treba ga poticati na samostalan rad. Podrška koju pomoćnik pruža djetetu svakodnevna je, a odnosi se na pomoć uključivanja djeteta u kolektiv grupe, savladavanje socijalnih i psiholoških prepreka te usvajanje sadržaja u grupi. U suradnji s odgojiteljem, pomoćnik pomaže u pripremi individualiziranih materijala, koristeći didaktičko-metodičke postupke koji su prikladni za dijete. Isto tako, prema potrebi radi zadatke prema uputama odgojitelja, surađuje s ostalim odgojiteljima unutar kolektiva, omogućuje sigurno kretanje po prostoru vrtića djetetu s teškoćom, motivira, usmjerava, pomaže, potiče dijete na suradnju i izvršavanje zadataka. Obveze koje pomoćnik obavlja ovise i o specifičnim teškoćama djeteta, a upute i informacije o njima pomoćnik će dobiti na prvome sastanku s koordinatorom.

Pravilnik o pomoćnicima u nastavi i stručnim komunikacijskim posrednicima (NN 102/2018, 22/2020) u poslove pomoćnika navodi:

- a) potpora u komunikaciji i socijalnoj uključenosti: poticanje djeteta na suradnju s vršnjacima, poticanje i usmjeravanje djeteta na ponašanje koje je prihvatljivo te

ukazivanje na posljedice neprihvatljivih oblika ponašanja, ali njihovu štetnost uz dogovor i savjetovanje s odgojiteljem, pružanje potpore u provedbi pravila rada i igre, pružanje potpore u socijalizaciji uz interakciju s drugom djecom

b) potpora u kretanju: vođenje djeteta kojem je potrebna potpora u kretanju (pridržavanje, usmjeravanje, upozoravanje na prepreke, itd.), pružanje potpore djetetu koje se kreće u kolicima pri savladavanju prepreka, vožnja djeteta u kolicima ukoliko se ono ne može samostalno voziti i upravljati pomagalima za penjanje i spuštanje radi savladavanja prostornih prepreka, pružanje potpore djetetu kod promjene položaja tijela

c) potpora pri uzimanju hrane i pića: dodatno pripremanje hrane djetetu (rezanje, usitnjavanje), ovisno o potrebi hraniti dijete, pružanje potpore djetetu pri pijenju

d) potpora u obavljanju higijenskih potreba: pružanje potpore pri održavanju higijene, pružanje potpore u kretanju (vođenje ili vožnja) kod odlaska u toalet i kod korištenja toaleta (stavljanje na toalet i pridržavanje tijekom sjedenja, higijena tijela nakon obavljene nužde, mijenjanje higijenskih uložaka i higijena tijela pri mijenjanju, svlačenje i odijevanje odjeće, presvlačenje pelena i higijena tijela pri presvlačenju, pranje ruku nakon obavljene nužde), potpora prilikom presvlačenja (skidanje i odijevanje odjeće i obuće) tokom boravka u odgojno-obrazovnoj ustanovi

e) potpora u obavljanju odgojno obrazovnih aktivnosti i zadaća: pružanje potpore djetetu u korištenju pedagoško-didaktičkih pomagala, dodavanje pribora koji je potreban za rad, pružanje potpore pri izvođenju praktičnih radova prema naputku odgojitelja i izvođenju primjerenoga programa tjelesno-zdravstvene kulture, usmjeravati pažnju djeteta na grupne aktivnosti, poticanje djeteta na izvršavanje zadanih uputa, usmjeravati dijete na izvršavanje zadataka na radnome materijalu, pružanje potpore djetetu u samovrednovanju svoga rada i uspjeha te riješenih zadataka

f) suradnja s radnicima odgojno-obrazovne ustanove te s vršnjacima u odgojno-obrazovnoj grupi, što podrazumijeva razmjenu informacija potrebnu za praćenje i unapređivanje rada s djetetom.

Priručnik za pomoćnike u nastavi/stručne komunikacijske posrednike (2017) navodi kako se pomoćnikove zadaće definiraju prema potrebama djeteta ili skupine, a

mogu sadržavati sve od gore navedenih aktivnosti ili neke od navedenih aktivnosti. U Dnevniku rada pomoćnik iznosi, tj. vodi aktivnosti koje su izvršene.

Prema Priručniku za pomoćnike u nastavi/stručne komunikacijske posrednike (2017) uloga pomoćnika je pružanje podrške djetetu prema uputama odgojitelja, suradnja s odgojiteljem. Također, u djetetovom postizanju samostalnosti i socijalizacije.

Bouillet (2019) navodi kako je uloga pomoćnika u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja sudjelovanje u organizaciji inkluzivnog okruženja te okruženja koje će biti prikladno za djecu s teškoćama u razvoju i njihovu socijalizaciju.

Prema Okviru za poticanje i prilagodbu iskustava učenja te vrednovanje postignuća djece i učenika s teškoćama (2016) pomoćnici se uključuju u odgojno-obrazovne ustanove kako bi pružili odgojno-obrazovnu podršku. Podrška se odnosi na odgojno-obrazovnu skupinu u neposrednom radu s djetetom s teškoćama u razvoju i odgojiteljima. Pomoćnici djetetu s teškoćom pomažu kako bi savladali sadržaj i tokom provedbe aktivnosti kako bi se dijete bolje socijaliziralo i aktivnije uključilo u odgojno-obrazovni proces odgojno-obrazovne skupine. Uloga pomoćnika u ranom i predškolskom programu je:

- uključivanje djeteta u aktivnosti koje se provode u skupini
- dijete s teškoćom usmjeriti na drugu djecu i odgojitelje, ali i drugu djecu na dijete s teškoćom
- pomagati u socijalnim interakcijama između vršnjaka
- suradnja sa stručnim timom, odgojiteljima, roditeljima
- pružanje pomoći u obavljanju zadataka djetetu s teškoćom
- u svakodnevnim aktivnostima poticanje samostalnosti

Kako bi se odgojno-obrazovni proces ostvario, važna je podrška njegovatelja ili zdravstvenog osoblja i osobnog pomoćnika koji su osposobljeni za rad s djecom s teškoćama u razvoju.

### *3.2. Treći odgojitelj u odgojno-obrazovnoj skupini*

U svom radu Miloš i Vrbić (2015) govore kako stručni suradnici koji rade u vrtiću u timu promišljaju na koji način mogu unijeti promjene i obogatiti uvjete koji se odnose na materijalnu organizaciju. Kako bi pružili podršku odgojiteljima organiziraju predavanja, stručne aktivne radionice koje se odvijaju unutar ustanove. Na ovaj način, ne postiže se samo educiranje, već se omogućuje poticanje promišljanja, razvijanje novih vještina te osnaživanje. Kako bi se ostvarili individualizirani odgojno-obrazovni ciljevi, vrtić surađuje s mobilnim timovima drugih ustanova koje su specijalizirane. Prema potrebi, vanjske ustanove organiziraju edukacije za odgojitelje, uključujući djecu u rehabilitacijski rad dok mobilni timovi dolaze u vrtić i surađuju sa stručnim suradnicima i odgojiteljima. U radu s djecom s teškoćama u razvoju primarna zadaća je postići pozitivne vršnjačke odnose u skupini, dok se rehabilitacija ostvaruje izvan dječjeg vrtića. Kako bi se ova zadaća uspješno ostvarila, u svaku skupinu koju pohađa dijete s teškoćama u razvoju, nastoji se osigurati 'treći odgojitelj' tj. dodatni odgojitelj. Ravnatelj vrtića se kod Osnivača zalažu za takav oblik podrške. Treći odgojitelj nije asistent djetetu s teškoćama u razvoju. On omogućuje i pridonosi stvaranju individualiziranog pristupa te otvara mogućnost za realiziranje odgojno-obrazovnog rada u manjim skupinama. Bitni sudionici ovog procesa su roditelji djeteta s teškoćama u razvoju pa ih se potiče na aktivno sudjelovanje u životu vrtića kroz sudjelovanje u aktivnostima skupine, ali i programima i aktivnostima izvan vrtića.

### *3.3. Suradnja roditelja djece s teškoćama i odgojitelja*

Veća uključenost i angažiranost praktičara, ali i svih zaposlenih u predškolskoj ustanovi važna je za suradnju s obiteljima s djecom s teškoćama u razvoju. Osim toga, podrška stručnjaka kao što su psiholozi, pedagozi, edukacijski rehabilitatori, socijalni radnici, pomoćnici, pedijatri, također je važna u suradnji. Roditelji bi trebali steći povjerenje u ustanove predškolskog odgoja te znati da su njihova djeca sigurna, prihvaćena, da se igraju sa svojim vršnjacima te da uče. Kvalitetno međusobno informiranje roditelja i odgojitelja, također se odnosi na suradnju obitelji i predškolske ustanove, a sve kako bi se roditelji što kvalitetnije uključili i unaprijedili svoje



pedagoške sposobnosti. Usredotočenost suradnje uvijek bi trebala biti za dobrobit djeteta. Povjerenje roditelja u odgojitelje može se ojačati kroz pedagošku dokumentaciju koja im omogućuje uvid u učenje njihove djece te shvaćanje što rade, ali i kako im mogu pomoći u procesu učenja. Postoje različiti načini i strategije za uključivanje roditelja djece s teškoćama u razvoju u aktivnosti vrtića. Stručni suradnici i odgojitelji mogu pozvati roditelje djece s teškoćama u razvoju u odgojnu skupinu, u vrtiću. Odgojitelj bi trebao voditi računa da prvo iskustvo roditelja bude pozitivno. U partnerskim odnosima i suradnji između roditelja i odgojitelja temelj je međusobna empatija, povjerenje, poštovanje, uvažavanje perspektive druge strane, dijalog i otvorena komunikacija koja je stalna, spremnost na kompromise, promjene, zajedničko odlučivanje. Jasniji uvid u razvoj i napredovanje djece, roditeljima omogućuje izravna uključenost u odgojno-obrazovni proces. Pedagoške strategije koje bi roditeljima djece s teškoćama mogle omogućiti ugodno iskustvo u vrtiću i potakle ih na ponovno uključivanje u aktivnosti su: a) odabir aktivnosti koja se može demonstrirati i objasniti svrha i koraci predviđene aktivnosti, b) odabir aktivnosti u kojima su roditelji u manjim grupama kako bi se posvetili zadacima u kojima upute daje odgojitelj i stručni suradnik u vrtiću, c) poticati roditelje da osim uloge promatrača preuzmu i ulogu aktivnih sudionika koji iznose svoje ideje, d) naglasiti kako je usredotočenost na procesu učenja, e) odgojitelji i stručni suradnici roditeljima trebaju dati savjete o usmjeravanju ponašanja djece, a roditelji povratnu informaciju odgojiteljima i stručnim suradnicima. Suradnja odgojitelja i roditelja, u kontekstu inkluzije, zahtjevan je proces. Odgojitelji koji su socijalno kompetentni uvjerljivi su, prema roditeljima djece s teškoćama u razvoju pokazuju poštovanje, razumijevanje, suosjećanje, a komunikacijske vještine vrlo su im razvijene. Ovim načinom kod roditelja se razvijaju pedagoške kompetencije koje roditeljima omogućuju da shvate kako samo dosljednost i ustrajan rad s djetetom mogu ostvariti rezultate uz suradnju odgojitelja i edukacijskog rehabilitatora (Jeremić, Milenović i Markov, 2023).

Odgojitelji su vrlo bitan faktor u odgoju i obrazovanju djece s teškoćama u razvoju. Oni promatraju te evidentiraju zapažanja i zajedničkom suradnjom sa stručnjacima donose daljnje planove oko rada s djecom. U dogovoru s roditeljima, prilikom uočavanja problema kod djeteta, odgojitelj dijete šalje stručnjaku te oni dalje neprekidno surađuju (Zrilić, 2011).

### *3.4. Suradnja pomoćnika i odgojitelja*

Cilj uključivanja pomoćnika u odgojno-obrazovni proces jest, prije svega, pomoć djetetu s teškoćama u razvoju, a samim time i odgojitelju. Pomoćnik je odgojitelju podrška u njegovome radu. Odrednice suradnje odgojitelja i pomoćnika su: komunikacijske vještine, jasno definirane uloge i očekivanja, kolegijalnost, stav ravnatelja i njegov pristup odgojno-obrazovnom radu i socijalizaciji, metodičko-didaktički aspekti rada te određene kompetencije za rad s djecom s teškoćama u razvoju (Drandić i Radetić Paić, 2020).

Pomoćnik bi trebao, na samome početku, razgovarati s odgojiteljem o njegovim očekivanjima, odnosno tražiti smjernice i upute za njegov daljnji rad. To se najčešće odnosi na ulogu u komunikaciji i pružanju podrške djetetu. Kvalitetna komunikacija na samome početku vrlo je važna zbog daljnjeg razvijanja i izgradnje suradničkog odnosa i poštovanja koje će na ovaj način biti uzajamno. Odgojitelj bi trebao dati povratnu informaciju pomoćniku o svemu što se s djetetom radi dobro, ali i uputiti te usmjeriti pozornost na ono što se ne bi trebalo raditi (Priručnik za pomoćnike u nastavi/stručne komunikacijske posrednike, 2017).

### *3.5. Suradnja pomoćnika i roditelja djece s teškoćama u razvoju*

Roditelji bi pomoćniku trebali dati osnovne podatke o djetetu s kojim će raditi te o okruženju u kojem ono boravi. Isto tako, ukoliko imaju određena očekivanja i ciljeve trebali bi ih razjasniti pomoćniku. Pomoćnik, zajedno s odgojiteljem, iznosi informacije o napredovanju djeteta roditeljima. Prilikom susreta na individualnim razgovorima pomoćnik može biti prisutan. Kako bi se komunikacija olakšala, roditelji i pomoćnici mogu razmijeniti kontakte, odnosno brojeve telefona (Tabak, 2013).

### *3.6. Suradnja pomoćnika i dječjeg vrtića*

Timski rad odnosi se na suradnju i usklađivanje mišljenja. Sposobnost učenja kroz suradnju sudionika integriranog odgoja i obrazovanja doprinosi kvalitetnoj

socijalnoj integraciji djece jer je međusobno razumijevanje preduvjet zajedničkog rada. Suradnja pedagoga, psihologa, pedijataru i drugih stručnjaka s roditeljima djeteta, odgojiteljima, ali i samim djetetom bitna je kod procjene razvojnih teškoća te u intervenciji (Bouillet, 2010).

Kako bi se kvalitetno provela praksa u odgojno-obrazovnoj ustanovi, djeluje tim za podršku. Odgojitelji, stručni suradnici, roditelji djeteta s teškoćama u razvoju i pomoćnici dio su ovog tima. Ovisno o potrebama djeteta, koordinator rada tima za podršku je stručni suradnik (edukacijski rehabilitator, socijalni pedagog ili logoped.) Pedagog ili psiholog obavljaju ulogu koordinatoru ukoliko u odgojno-obrazovnoj ustanovi ne postoji niti jedan od gore navedenih stručnjaka. U takvoj situaciji, stručnjak se dužan savjetovati sa stručnjacima izvan vrtića. Svi članovi tima sastaju se minimalno dva puta godišnje, a prema potrebi na ostale sastanke, članovi dolaze po pozivu koordinatoru (Okvir za poticanje i prilagodbu iskustava učenja te vrednovanje postignuća djece i učenika s teškoćama, 2016).

Suradnjom sa stručnjacima pomoćnici razvijaju vlastite stručne kompetencije i znanja. U ustanovi za rani i predškolski odgoj i obrazovanje pomoćnici surađuju s članovima stručnog tima razrađujući i odabirući oblike i metode rada koji su najprikladniji za potrebe djeteta (Tabak, 2013).

## **4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA**

### *4.1. Cilj*

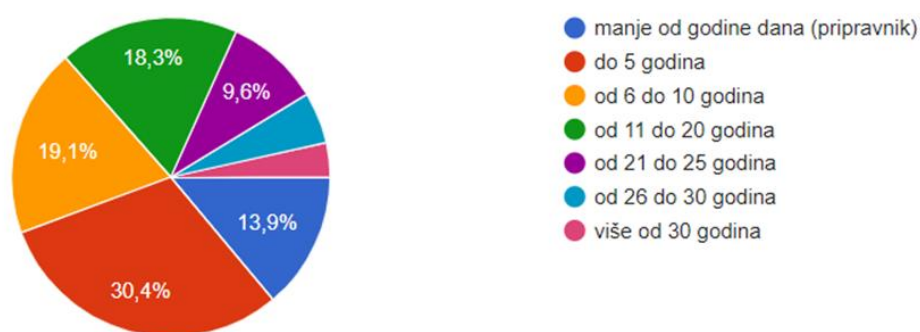
Cilj ovog rada je analizirati i ispitati ulogu pomoćnika u dječjim vrtićima u radu s djecom s teškoćama u razvoju.

### *4.2. Metoda istraživanja*

#### 4.2.1. Sudionici istraživanja

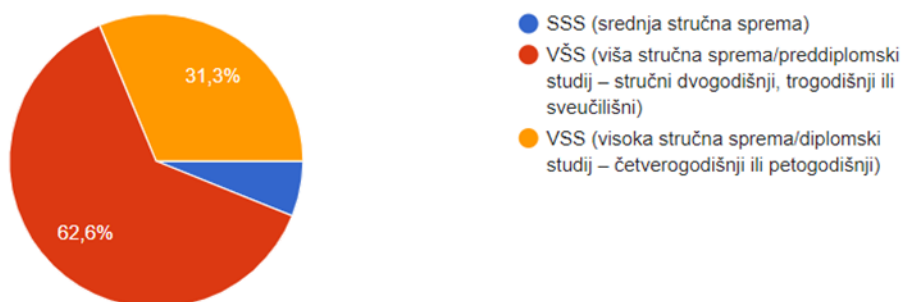
U istraživanju je sudjelovalo 115 sudionika, svi sudionici bili su ženskog spola. U grafikonima koji slijede prikazani su sudionici s obzirom na njihove godine radnog iskustva i s obzirom na završeni stupanj svoga obrazovanja.

Najviše sudionika ima do pet godina radnog iskustva (30,4%), zatim od šest do deset godina radnog iskustva (19,1%), od jedanaest do dvadeset godina radnog iskustva (18,3%), manje od godine radnog iskustva, tj. pripravnika (13,9%). Od dvadeset i jedne do dvadeset i pet godina radnog iskustva ima (9,6%) sudionika, od dvadeset i šest do trideset godina (5,2%), a najmanje sudionika ima više od trideset godina radnog iskustva (3,5%), točnije četiri sudionika.



**Grafikon 1.** Godine radnog iskustva kao odgojitelj u predškolskom sustavu

Prema završenom stupnju obrazovanja najviše sudionika izjasnilo se kako imaju višu stručnu spremu (62,6%), zatim slijedi visoka stručna sprema (31,3%) te najmanje sudionika izjasnilo se kako ima srednju stručnu spremu (6,1%).



## **Grafikon 2. Razina obrazovanja ispitanika**

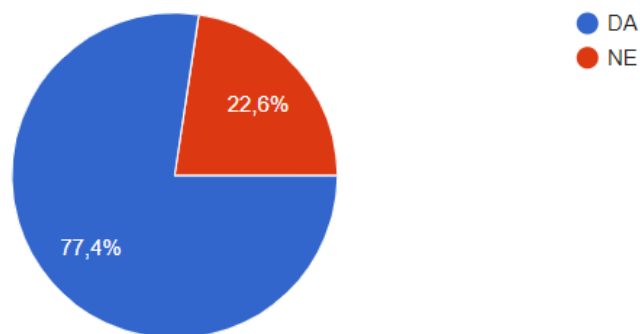
### *4.3. Instrument i postupak istraživanja*

Za potrebe ovog rada konstruiran je upitnik pod nazivom „Uloga pomoćnika u dječjim vrtićima u radu s djecom s teškoćama u razvoju“, koji je na internetskim stranicama 2023. godine, podijeljen *on-line* grupama odgojitelja u Republici Hrvatskoj. Upitnik je proveden među odgojiteljima zaposlenim u redovnim dječjim vrtićima (pripravnici, odgojitelji). Prvim dijelom *on-line* upitnika (od prvog do trećeg pitanja) prikupljeni su opći podatci o ispitanicima. Drugi dio upitnika sastoji se od tri pitanja na koja je bilo potrebno odgovoriti s DA ili NE, a na ostalih petnaest tvrdnji na temelju četverostupanjske Likertove ljestvice (1 - uopće se ne slažem, 2 - uglavnom se ne slažem, 3 - uglavnom se slažem, 4 - u potpunosti se slažem), odgojitelji su označavali svoj stupanj slaganja sa svakom pojedinom tvrdnjom. Istraživanje je zadovoljilo sve etičke principe ispitivanja sudionika, budući da je upitnik bio u potpunosti anonimn i dobrovoljan (osobni podatci nisu bili traženi) te je sudionicima objašnjena svrha njegovoga provođenja i garancija potpune anonimnosti.

## **5. REZULTATI I RASPRAVA**

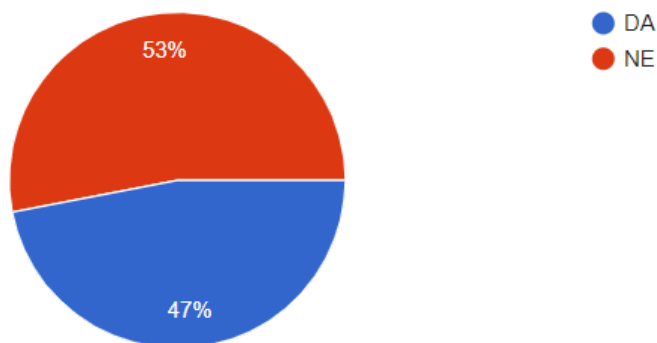
U istraživanju je provedena kvantitativna analiza. Distribucijom frekvencija podatci su realizirani u postotcima i prikazani grafikonima.

Na prvo pitanje kojim se ispituje uključuje li skupina u kojoj sudionici rade dijete s teškoćama u razvoju, najveći broj sudionika, njih osamdeset i devet (77,4%) odgovorilo je DA. Dvadeset i šest sudionika (22,6%) izjasnilo se kako njihova skupina ne uključuje dijete s teškoćama u razvoju, odnosno odgovorili su NE. Ovi podatci prikazani su Grafikonom 3.



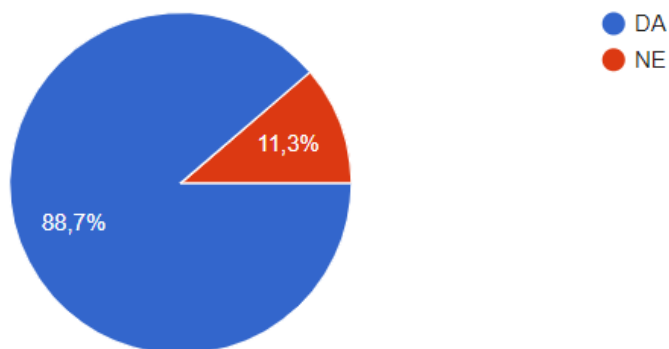
**Grafikon 3.** *Uključenost djece s teškoćama u razvoju u odgojno-obrazovnu skupinu odgojitelja*

Na drugo pitanje, ima li dijete s teškoćama u razvoju svog osobnog pomoćnika (ili trećeg odgojitelja) više od polovice sudionika (53%) odgovorilo je NE. Ostali sudionici (47%) odgovorili su DA, što znači da njihova skupina uključuje osobnog pomoćnika (ili trećeg odgojitelja) za dijete s teškoćama u razvoju. Grafikonom 4 prikazani su rezultati ovog pitanja.



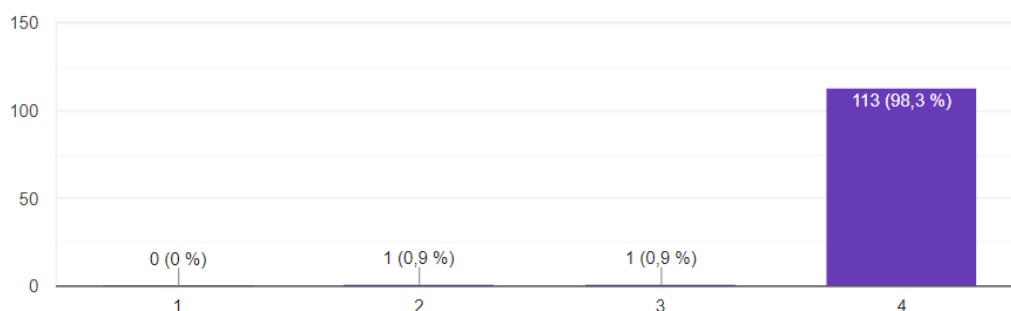
**Grafikon 4.** *Uključenost osobnog pomoćnika u odgojno-obrazovne skupine*

Sto i dva sudionika (88,7%) do sada su imala pomoćnika u skupini i smatraju da je potrebno imati pomoćnika kod djece s teškoćama u razvoju, odgovorili su DA. Svega trinaest sudionika (11,3%), na ovo pitanje odgovorilo je NE. Rezultati su prikazani Grafikonom 5.



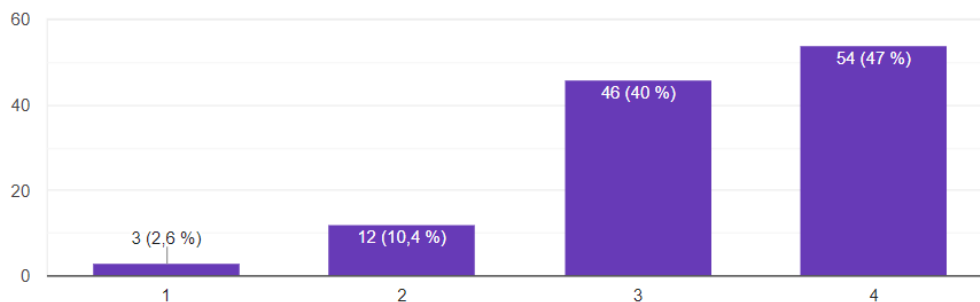
**Grafikon 5.** *Dosadašnja uključenost i potreba za pomoćnicima u odgojno-obrazovnoj skupini kod djece s teškoćama u razvoju*

Kako bi se odgovorilo na iduće tvrdnje, bilo je potrebno odabrati razinu slaganja s navedenom tvrdnjom na skali od 1 do 4, ljestvica Likertova tipa (1 – uopće se ne slažem, 2 – uglavnom se ne slažem, 3 – uglavnom se slažem, 4 – u potpunosti se slažem). Prva tvrdnja glasila je: „Suradnja pomoćnika i odgojitelja važna je.“ S ovom tvrdnjom u potpunosti se slaže sto i trinaest sudionika (98,3%), jedan sudionik uglavnom se slaže (0,9%), a jedan sudionik izjasnio se kako se uglavnom ne slaže (0,9%).



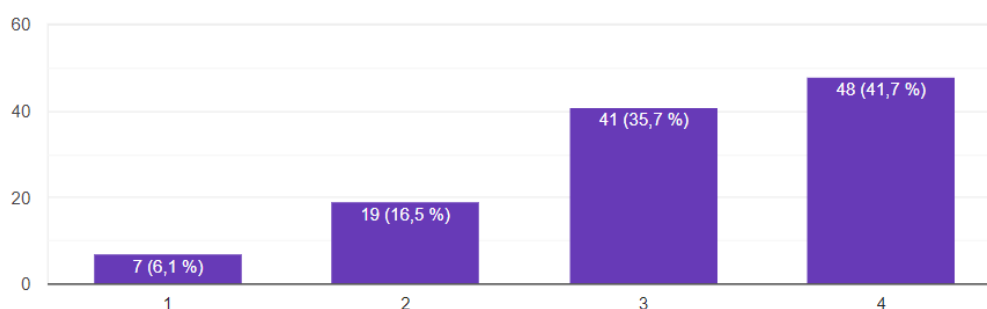
**Grafikon 6.** *Suradnja pomoćnika i odgojitelja važna je*

S tvrdnjom: „Pomoćnik bi trebao biti iz odgojiteljske prakse“ u potpunosti se slaže pedeset i četiri sudionika (47%) što je vidljivo u Grafikonu 7. Četrdeset i šest sudionika uglavnom se slaže s tvrdnjom (40%). Uglavnom se ne slaže dvanaest sudionika (10,4%), a uopće se ne slaže jedan sudionik (2,6%).



**Grafikon 7.** *Pomoćnik bi trebao biti iz odgojiteljske prakse*

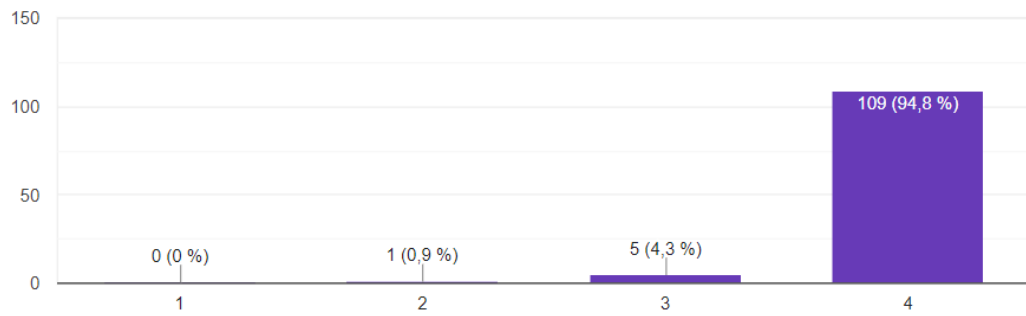
Najveći broj sudionika s tvrdnjom: „Pomoćnik treba imati iskustva u metodičkom planiranju i realiziranju aktivnosti“ u potpunosti se slaže (41,7%). Uglavnom se slaže (35,7%) sudionika, uglavnom se ne slaže (16,5%) sudionika, a (6,1%) sedam sudionika uopće se ne slaže.



**Grafikon 8.** *Pomoćnik treba imati iskustva u metodičkom planiranju i realiziranju aktivnosti*

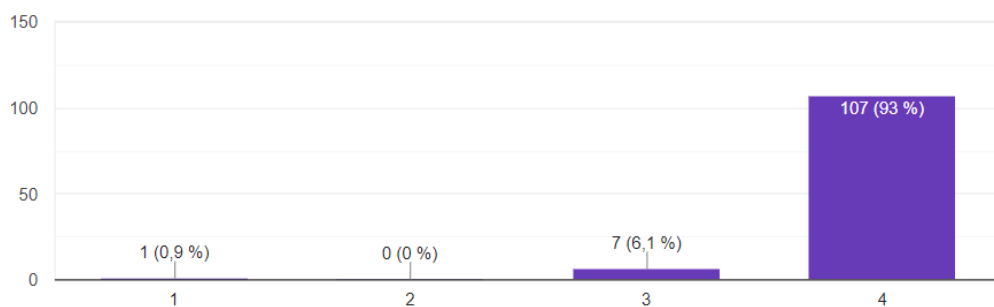
Sto i dva sudionika (94,8%) u potpunosti se slažu s tvrdnjom: „Pomoćnik je važan djetetu s teškoćama u razvoju.“ S ovom tvrdnjom uglavnom se slaže pet sudionika (4,3%), a jedan sudionik (0,9%) uglavnom se ne slaže.





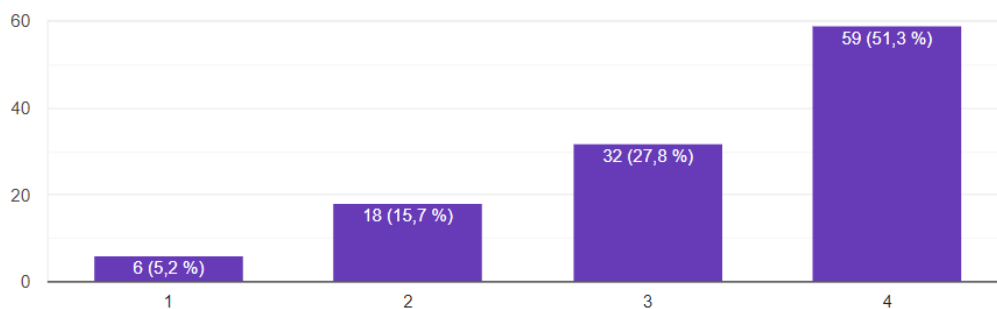
**Grafikon 9.** *Pomoćnik je važan djetetu s teškoćama u razvoju*

Najveći broj sudionika, njih sto i sedam (93%) u potpunosti se slaže s tvrdnjom: „Važna je edukacija pomoćnika za njegov rad.“ Sedam sudionika (6,1%) uglavnom se slaže s ovom tvrdnjom, dok se jedan sudionik (0,9%) uopće ne slaže s navedenom tvrdnjom.



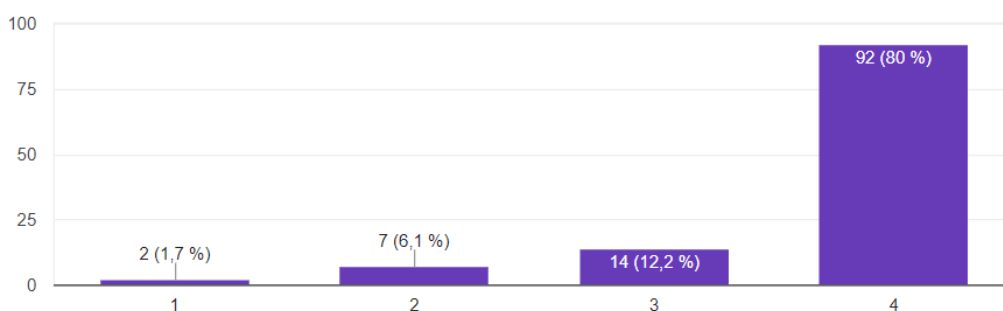
**Grafikon 10.** *Važna je edukacija pomoćnika za njegov rad*

Tvrdnja: „Pomoćniku je za njegov rad bitno dosadašnje iskustvo u sustavu odgoja i obrazovanja“ podijelila je mišljenja sudionika. Pedeset i tri sudionika (51,3%) u potpunosti se slaže s tvrdnjom, trideset i dva sudionika (27,8%) uglavnom se slaže s navedenom tvrdnjom. Uglavnom se ne slaže osamnaest sudionika, odnosno 15,7%. Šest sudionika navelo je kako se uopće ne slaže, a to je 5,2%.



**Grafikon 11.** *Pomoćniku je za njegov rad bitno dosadašnje iskustvo u sustavu odgoja i obrazovanja*

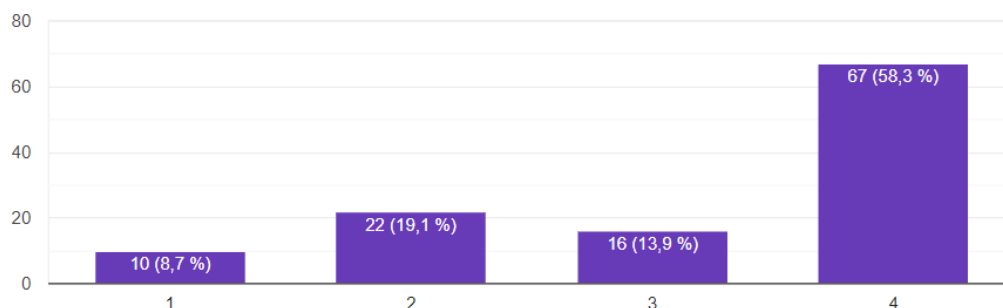
Vezano uz tvrdnju: „Pomoćnik bi trebao voditi neku vrstu dnevnika, tj. dokumentaciju o djetetu s teškoćama“, čak se devedeset i dva sudionika (80,%) u potpunosti slaže. Nešto manji postotak sudionika (N=14; 12,2%) uglavnom se slaže. Uglavnom se ne slaže sedam sudionika, što je 6,1%, a samo dva sudionika (1,7%) uopće se ne slaže. Rezultati su prikazani Grafikonom 12.



**Grafikon 12.** *Pomoćnik bi trebao voditi neku vrstu dnevnika, tj. dokumentaciju o djetetu s teškoćama*

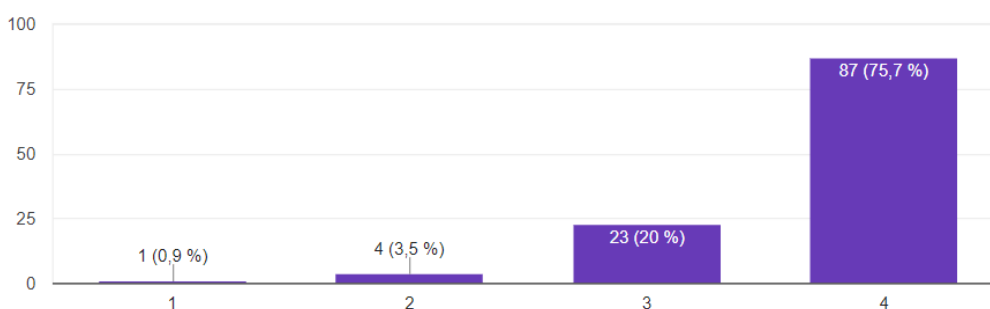
Pravilnik o pomoćnicima u nastavi i stručnim komunikacijskim posrednicima (NN 102/2018, 22/2020) navodi kako pomoćnik ne smije biti član obitelji djetetu kojem se pruža potpora. Vezano uz ovu smjernicu nastala je tvrdnja: „Pomoćnik djetetu s teškoćama u razvoju ne smije biti član njegove obitelji.“ Više od polovice sudionika (58,3%) u potpunosti se slaže s tvrdnjom, točnije šezdeset i sedam. 13,9% (šesnaest sudionika) uglavnom se slaže. Dvadeset i dvoje (19,1%) sudionika uglavnom

se ne slaže, dok se 8,7% (deset) sudionika uopće ne slaže. Prema navedenom, 27,8% sudionika (trideset i dvoje) nije upoznato s Pravilnikom i njegovim smjernicama.



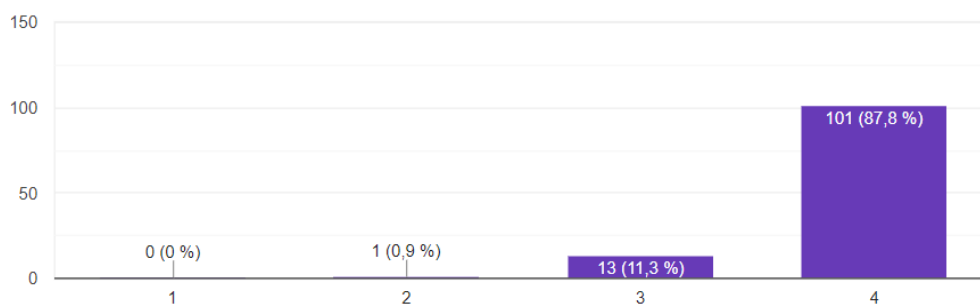
**Grafikon 13.** *Pomoćnik djetetu s teškoćama u razvoju ne smije biti član njegove obitelji*

Najveći postotak sudionika (75,7%), točnije njih osamdeset i sedam u potpunosti se slaže s tvrdnjom: „Pomoćnikove zadaće za koje je zadužen trebale bi se planirati i dogovarati s odgojiteljima.“ 20% (N=23) sudionika uglavnom se slaže. Uglavnom se ne slaže 3,5% sudionika (četvero njih), dok se samo jedan uopće ne slaže (0,9%). Iz ovih rezultata vidljivo je kako se 4,4% sudionika ne slaže s navedenom tvrdnjom, a ostalih 95,6% sudionika smatra kako bi se pomoćnikove zadaće trebale dogovarati s odgojiteljima.



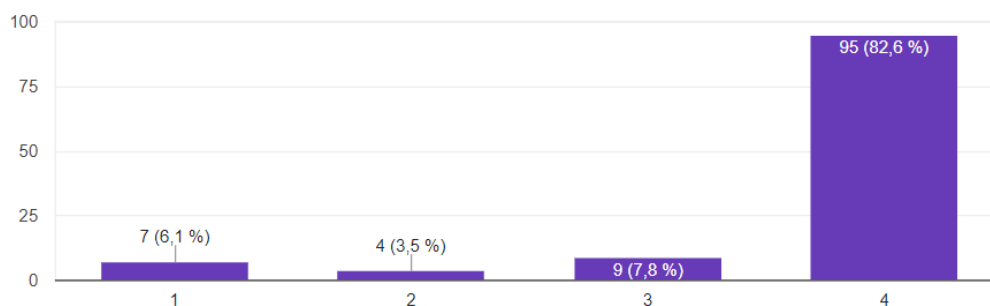
**Grafikon 14.** *Pomoćnikove zadaće za koje je zadužen trebale bi se planirati i dogovarati s odgojiteljima*

Na postavljenu tvrdnju: „Smatram da pomoćnik doprinosi praćenju napretka djeteta te kreiranju ciljeva koje dijete može ostvariti“ čak se 87,8% (N=101) sudionika u potpunosti složilo. Trinaest sudionika, (11,3%), uglavnom se slaže. Jedan sudionik uglavnom se ne slaže, što je 0,9%. Navedeni rezultati pokazuju kako se najveći postotak sudionika (99,1%) slaže s navedenom tvrdnjom, tj. da je vrlo mal (0,9%) broj sudionika koji se ne slažu.



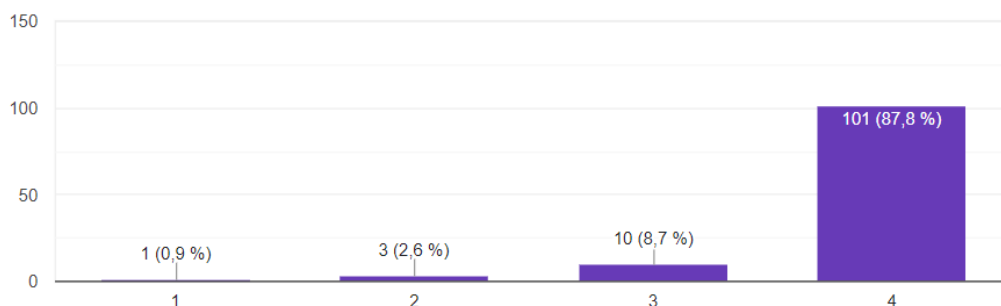
**Grafikon 15.** *Smatram da pomoćnik doprinosi praćenju napretka djeteta te kreiranju ciljeva koje dijete može ostvariti*

Sto i četiri sudionika smatra da ne može svatko obavljati poslove pomoćnika, odnosno da to mogu osobe koje su predane radu s djecom. Dakle, s ovom tvrdnjom se u potpunosti slaže (N=95; 82,6%) sudionika, uglavnom se slaže (N=9; 7,8%). 9,6% sudionika ne slaže se s ovom tvrdnjom. Četvero (3,5%) sudionika uglavnom se ne slaže, dok se sedmero (6,1%) sudionika uopće ne slaže.



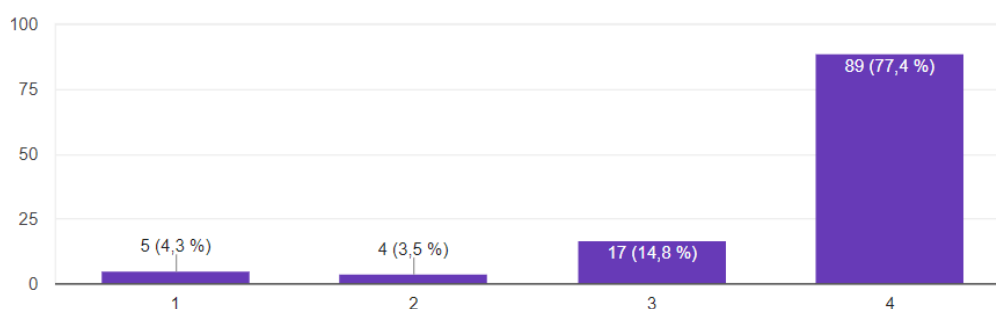
**Grafikon 16.** *Smatram da ne može svatko obavljati poslove pomoćnika*

Sto i jedanaest sudionika smatra da bi se pomoćnika trebalo pratiti i informirati o njegovome radu te o mogućnostima napretka. Točnije, kako je ovo jedini mogući način ostvarivanja pozitivnog učinka kod pomoćnika. To je ukupno 96,5% sudionika. Tri sudionika (2,6%) s ovom se tvrdnjom uglavnom ne slaže, dok se jedan uopće ne slaže (0,9%).



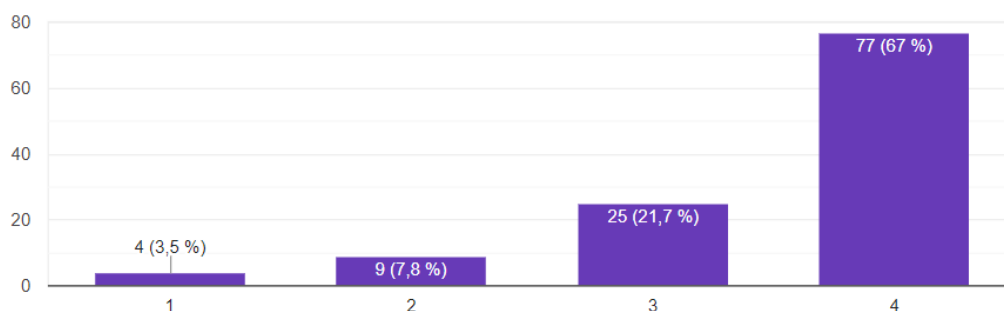
**Grafikon 17.** *Smatram da bi pomoćnika trebalo pratiti i informirati o njegovome radu te o mogućnostima napretka*

Većina sudionika (N=106; 92,2%) slaže se da bi pomoćnik i odgojitelj zajedno trebali svakodnevno prenositi informacije roditeljima o djetetu jer se na taj način potiče suradnja pomoćnika i odgojitelja, a također i pomoćnika i roditelja. S obzirom da je pomoćnik taj koji provodi najviše vremena s djetetom, on je osoba koja je najviše upućena o stanju i napretku djeteta. 7,8% sudionika (N=9) s ovom tvrdnjom se ne slaže.



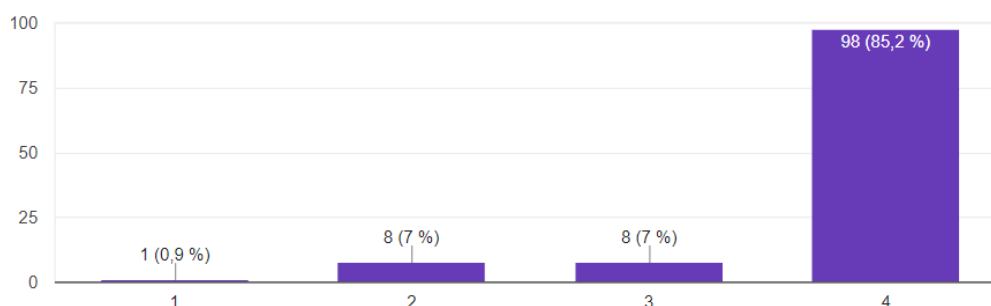
**Grafikon 18.** *Pomoćnik i odgojitelj svakodnevno bi zajedno trebali prenositi informacije roditeljima o djetetu*

Većina sudionika (N=105; 88,7%) smatra da se odgojitelji, bez obzira na pomoćnika, ipak posvećuju djeci s teškoćama, odnosno njihovom uključivanju u aktivnosti skupine te vršnjačkom prihvaćanju. Devet sudionika uglavnom se ne slaže (7,8%), dok se četvero sudionika (3,5%) uopće ne slaže s navedenom tvrdnjom.



**Grafikon 19.** *Smatram da se odgojitelji posvećuju djeci s teškoćama bez obzira na njihovog pomoćnika*

Najveći broj sudionika (N=106; 92,2%) smatra da svakom djetetu s teškoćama treba biti dodijeljen pomoćnik jer se na ovaj način djeci individualno posvećuje više pažnje, prate njegove mogućnosti, promišlja o napretku. Uz sve napore, odgojitelj ipak ne može biti posvećen djetetu s teškoćama u razvoju u tolikoj mjeri. Osam sudionika (7%) uglavnom se ne slaže, jedan ispitanik (0,9%) uopće se ne slaže s tvrdnjom. Navedeno se može odnositi na shvaćanje sudionika o vrsti teškoće djeteta, budući da neka djeca mogu samostalno funkcionirati vrlo dobro bez obzira na teškoću koju imaju.



**Grafikon 20.** *Svakom djetetu s teškoćama treba biti dodijeljen pomoćnik*

Pomoćnici u ustanovama za rani i predškolski odgoj i obrazovanje postaju sve zastupljeniji oblik potpore djeci s teškoćama u razvoju. Kao što je i navedeno u rezultatima istraživanja, odgojitelji smatraju kako bi svakome djetetu s teškoćama u razvoju trebao biti dodijeljen pomoćnik te kako ga je potrebno imati kod djece s teškoćama u razvoju. Sama uloga pomoćnika nije u potpunosti definirana i razlikuje se prema individualnim potrebama svakog djeteta, no sam pomoćnik trebao bi biti usmjeren na potpunu podršku djetetu s teškoćama u razvoju te ostvarenju suradnje s odgojiteljima i roditeljima. Sudionici smatraju kako bi uvelike značilo da pomoćnik dolazi iz odgojiteljske prakse, točnije kako poslove pomoćnika ne mogu obavljati baš svi, ali i kako je za njegov rad bitno dosadašnje iskustvo u sustavu odgoja i obrazovanja što bi moglo pomoći kod planiranja te realiziranja aktivnosti.

Istraživanje koje je provodila autorica Drandić (2017) provedeno je među pomoćnicima u nastavi o njihovoj ulozi u provođenju inkluzivnog obrazovanja. Rezultati istraživanja pokazali su kako pomoćnici u nastavi pružaju svoj doprinos kod ostvarivanja samostalnosti kod djece s teškoćama u razvoju te kako pružaju svoj doprinos u kvalitetnijem obrazovanju. Isto tako, bez obzira na dodatno obrazovanje pomoćnika, oni doprinose kvalitetnijem obrazovanju djece s teškoćama u razvoju.

## 6. ZAKLJUČAK

Ovaj rad temeljio se na istraživanju na temu „Uloga pomoćnika u dječjim vrtićima u radu s djecom s teškoćama u razvoju.“ Rad je imao za cilj analizirati i ispitati ulogu pomoćnika u dječjim vrtićima u radu s djecom s teškoćama u razvoju. U istraživanju su sudjelovali odgojitelji s različitom razinom iskustva u predškolskome sustavu i razinom obrazovanja. Ljestvicom Likertova tipa sudionici su potvrdili svoje slaganje ili neslaganje s navedenim tvrdnjama. Analizom dobivenih podataka utvrđeno je da skupine u kojima sudionici rade uključuju dijete s teškoćama u razvoju. Veći broj sudionika izjasnio se kako dijete s teškoćama nema svog osobnog pomoćnika (trećeg odgojitelja), ali kako smatraju da ga je kod djece s teškoćama u razvoju potrebno imati te da su ga do sada imali. Također, prema rezultatima istraživanja sudionici smatraju kako je pomoćnik bitan djetetu s teškoćama u razvoju, odnosno smatraju da pomoćnik doprinosi praćenju napretka djeteta i kreiranju ciljeva koje dijete može ostvariti. Isto tako sudionici smatraju kako bi svako dijete s teškoćom u razvoju trebalo imati svog pomoćnika. Rezultati pokazuju kako sudionici smatraju i slažu se kako bi pomoćnik trebao biti iz odgojiteljske prakse, točnije kako poslove pomoćnika ne može obavljati svatko te kako je važna edukacija pomoćnika za njegov daljnji rad.



## LITERATURA

Batur, I., Glavaš, A. (2021). Djeca s posebnim potrebama u vertikali hrvatskog odgojno-obrazovnog sustava: komparativna analiza zakonske regulative. *Školski vjesnik: časopis za pedagojsku teoriju i praksu*, 70 (2), 293-320.

Bouillet, D. (2010). *Izazovi integriranog odgoja i obrazovanja*. Školska knjiga.

Bouillet, D. (2019). *Inkluzivno obrazovanje: odabrane teme*. Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu.

Cerić, H. (2008). Mogućnost konstruiranja teorije inkluzivnog obrazovanja. *Metodički obzori: časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu*, 3(2008)1 (5), 49-62.

Drandić, D. (2017). Uloga pomoćnika u nastavi u provođenju inkluzivnoga obrazovanja. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 158 (4), 439-459.

Jeremić, B., Milenović, H., Markov, Z. (2023). Partnerstvo odgojitelja i roditelja djece s teškoćama u razvoju. *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, 30 (1), 61-87.

Kudek Mirošević, J., Tot, D., Jurčević Lozančić, A. (2020). Osmišljavanje inkluzivnoga odgojno-obrazovnog procesa – Samoprocjena odgojitelja i učitelja. *Nova prisutnost: časopis za intelektualna i duhovna pitanja*, 18 (3), 547-559. <https://doi.org/10.31192/np.18.3.8>

Mikas, D., Roudi, B. (2012). Socijalizacija djece s teškoćama u razvoju u ustanovama predškolskog odgoja. *Peadiatr Croat*, 56(1), 207-214.

Miloš, I., Vrbić, V. (2015). Stavovi odgajatelja prema inkluziji. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 20 (77/78), 60-63.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja [MZO], (2020). *Pravilnik o pomoćnicima u nastavi i stručnim komunikacijskim posrednicima*, NN 102/2018, 22/2020.

Preuzeto 29.07.2023.: <https://www.zakon.hr/cms.htm?id=40115>

Ministarstvo znanosti i obrazovanja [MZO], (2016). *Okvir za poticanje i prilagodbu iskustava učenja te vrednovanje postignuća djece i učenika s teškoćama*.

Preuzeto 8.08.2023.: <https://czpd.hr/wp-content/uploads/2016/03/Okvir-darovita-djeca-i-ucenici.pdf>

Puškarić, F., Vrban, S. (2017). *Priručnik za pomoćnike u nastavi/stručne komunikacijske posrednike*. Preuzeto 30.7.2023.: <https://pomocniciunastavi.com/wp-content/uploads/2017/04/PRIRUCNIK-ZA-POMOCNIKE-U-NASTAVI-I-STRUCNE-KOMUNIKACIJSKE-POSREDNIKE.pdf>

Puškarić, F. (bez.dat.) *Osnovna načela odgoja i obrazovanja učenika s teškoćama u razvoju*. Preuzeto 30.7.: <https://pomocniciunastavi.com/materijali/>

Radetić Paić, M., Drandić, D. (2020). Suradnja u inkluzivnim školama: kako pomoćnici u nastavi procjenjuju njihovu suradnju s učiteljima u razredu? *Ljetopis socijalnog rada*, 27 (1), 151-178. <https://doi.org/10.3935/ljsr.v27i1.287>

Sindik, J. (2013). Konstrukcija upitnika stavova odgojiteljica prema inkluziji djece s teškoćama u razvoju u dječje vrtiće. *Specijalna edukacija i rehabilitacija*, 12 (3), 309-334. <https://doi.org/10.5937/specedreh12-4204>

Tabak, I. (2013). *Asistenti u nastavi* [Završni rad, Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu]. Preuzeto 9.08.2023.: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ffos:1360/preview>

Zrilić, S. (2011.) *Djeca s posebnim potrebama u vrtiću i nižim razredima osnovne škole. Priručnik za roditelje, odgojitelje i učitelje*. Zadar: Sveučilište u Zadru

Zrilić, S., Brzoja, K. (2013). Promjene u pristupima u odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama. *Magistra ladertina*, 8 (1), 141-153.

## **IZJAVA O IZVORNOSTI ZAVRŠNOG RADA**

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

---